

РІШЕННЯ У ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ

Відмовляючи у відкритті касаційного провадження за скаргою на судові рішення без перевірки матеріалів справи на підставі п. 5 ч. 3 ст. 328 ЦПК України, суд касаційної інстанції не врахував положення ст. 55 Конституції України, ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, статей 15, 16 ЦК України, ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», не визначив характеру спору, що виник між позивачем і відповідачем, та в якому порядку він повинен розглядатися судом

ПОСТАНОВА

*судових палат у цивільних та господарських справах Верховного Суду України
від 30 травня 2012 р.
(в и т я з)*

У серпні 2010 р. К. звернувся до суду з позовом до приватного підприємства «Альстар» (далі — ПП «Альстар») про стягнення заборгованості, пославшись на те, що в листопаді 2007 р. він продав цьому підприємству 65 тис. 320 кг насіння соняшнику вартістю 213 тис. 741 грн, проте до цього часу відповідач із ним не розрахувався. Також на підставі договору відступлення права вимоги від 14 жовтня 2009 р., укладеному з агрофірмою «Онікс», до нього перейшли права вимоги за договором зазначеної агрофірми з ПП «Альстар» щодо зберігання 215 тис. 390 кг пшениці вартістю 258 тис. 468 грн.

Позивач просив стягнути з відповідача 836 тис. 455 грн заборгованості з урахуванням індексу інфляції, 3 % річних згідно зі ст. 625 ЦК та процентів за користування грошми відповідно до ст. 1048 ЦК, а також 119 тис. 880 грн 92 коп. за завдані збитки, 2 млн 358 тис. грн суми упущеної вигоди та 15 тис. грн на відшкодування моральної шкоди.

Малиновський районний суд м. Одеси ухвалою від 6 квітня 2011 р., залишеною без змін ухвалою Апеляційного суду Одеської області від 20 червня 2011 р., провадження у справі закрити на підставі п. 1 ч. 1 ст. 205 ЦПК.

Ухвалою судді Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 22 липня 2011 р. відмовлено у відкритті касаційного провадження за скаргою К. на зазначені судові рішення на підставі п. 5 ч. 3 ст. 328 ЦПК.

У поданій до Верховного Суду України заяві К. просив скасувати цю ухвалу судді Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ та передати справу на новий розгляд до суду касаційної інстанції, пославшись на порушення Вищим спеціалізованим судом

України з розгляду цивільних і кримінальних справ вимог статей 3, 15 ЦПК.

На підтвердження своїх доводів заявник навів ухвалу Вищого господарського суду України від 8 вересня 2011 р., в якій зазначено, що К. не є суб'єктом підприємницької діяльності, а спір, що виник між ним та ПП «Альстар», повинен розглядатися за правилами цивільного судочинства.

Колегія суддів Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ ухвалою від 2 квітня 2012 р. поновила заявнику строк для звернення до суду із заявою про перегляд судових рішень, справу допустила до провадження Верховного Суду України.

Заслухавши суддю-доповідача та перевіривши доводи заяви, судові палати у цивільних та господарських справах Верховного Суду України визнали, що заява підлягає задоволенню з таких підстав.

Згідно зі ст. 355 ЦПК заява про перегляд судових рішень у цивільних справах може бути подана виключно з підстав: 1) неоднакового застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах; 2) встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом.

Суди встановили, що К. як фізична особа звернувся до суду з позовом до ПП «Альстар» про стягнення заборгованості, відшкодування майнової та моральної шкоди. Проте провадження у справі було закрито з посиланням на те, що зазначений спір виник при виконанні господарських договорів, а тому має розглядатися в порядку господарського судочинства.

(Продовження див. на с. 34)

Згодом із таким же позовом К. звернувся до господарського суду, проте цей суд відмовив у прийнятті позовної заяви з посиланням на те, що він не є суб'єктом підприємницької діяльності.

Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ та Вищий господарський суд України, розглянувши касаційні скарги К., погодились із наведеними висновками судів першої інстанції.

Таким чином, суди касаційної інстанції дійшли протилежних висновків щодо заявлених К. позовних вимог.

Задовольняючи заяву К., судові палати у цивільних та господарських справах Верховного Суду України виходять із такого.

Згідно з вимогами ст. 55 Конституції України та статей 15, 16 ЦК кожна особа має право на захист судом свого цивільного права у разі його порушення, невизнання або оспорювання.

У ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, яка ратифікована Законом від 17 липня 1997 р. № 475/97-ВР, зазначено, що кожен при вирішенні спору щодо його цивільних прав та обов'язків має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом.

Рішення у цивільних справах

(Закінчення. Початок постанови на с. 14)

У ст. 17 Закону від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» передбачено застосування судами при розгляді справ Конвенції та практики Європейського суду з прав людини як джерела права.

Відмовляючи у відкритті касаційного провадження за скаргою К. на судові рішення без перевірки матеріалів справи на підставі п. 5 ч. 3 ст. 328 ЦПК, суд касаційної інстанції не врахував наведених вище норм законодавства, не визначив характеру спору, що виник між позивачем і відповідачем, та в якому порядку він повинен розглядатися судом.

Відповідно до вимог частин 1, 2 ст. 360⁴ ЦПК суд задовольняє заяву у справі, яка переглядається з підстави, передбаченої п. 1 ч. 1 ст. 355 ЦПК, якщо встановить, що судові рішення є незаконним.

Керуючись ст. 360³ ЦПК, судові палати у цивільних та господарських справах Верховного Суду України заяву К. задовольнили: ухвалу судді Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 22 липня 2011 р. скасували, справу направили на новий розгляд до суду касаційної інстанції.